

PÆDAGOGENS ARBEJDE i helhedsskolen

Dette er et kortfattet sammendrag af en kvalitativ undersøgelse af pædagogens arbejde i helhedsskolen i Vejle Kommunes 14 folkeskoler. Undersøgelsen er udført for Vejle kommune, Børne- og kulturforvaltningen, skoleafdelingen, af Lene S. K. Schmidt februar – juni 2006 i samarbejde med eksternt konsulent, lektor Peter Østergaard Andersen, Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Afdeling for Pædagogik, Københavns Universitet.

Sammenfattende konklusion og pædagogiske udviklingsperspektiver

Indledning

I forbindelse med budgetforliget 2000 besluttede Vejle kommunes byråd, at alle skoler senest pr. august 2002 skulle have indført helhedsskolen ud fra 8.00-14.00 modellen. Med indførelsen af helhedsskolen har pædagogerne fået nye arbejdsopgaver, som generelt set ikke er særlig udførligt beskrevet i den pædagogiske faglitteratur. På den baggrund har Vejle Kommune identificeret et aktuelt behov for at opsamle og videreformidle viden om pædagogernes arbejde i helhedsskolen. Dette angår både muligheder og fremtidige udfordringer, som p.t. er forbundet med pædagogens arbejde i helhedsskolen. Rapporten er baseret på en kvalitativ undersøgelse, som fokuserer på pædagogens arbejde i skoledelen. Hertil har et udvalg af pædagoger fra Vejles 14 helhedsskoler medvirket.

Sammenfatning

På baggrund af nærværende rapport tegner sig et billede af pædagoger, som trives i pædagogisk arbejde i folkeskolen, fordi det giver mulighed for at udfolde og udfordre egne kompetencer og samarbejde tværfagligt. Men der tegner sig også et billede af pædagoger, der oplever barrierer i form af en stram skemalægning og en fagdidaktisk opbygning af skoledagen. Barrierer der forekommer paradoksale i forhold til formålet med helhedsskolen og indførelsen af en forlænget skoledag. Trods intentioner om det modsatte er en stram strukturering af tid og fagdidaktikken fortsat en udfordring for pædagogens arbejde. Kort udtrykt drejer det sig om, hvordan pædagogen med sin uddannelsesmæssige baggrund kan arbejde pædagogisk indenfor rammerne af en skole?

Pædagogen i krydspres

Undersøgelsen viser, at pædagogen bevæger sig mellem to poler for egen praksis, hvor de på den ene side tilstræber at opfylde skolens fagdidaktiske krav, og på den anden side tilstræber at tilgodese et bredere pædagogisk sigte. Fra pædagog til pædagog varierer dette pædagogiske sigte indholdsmæssigt. Rapporten inddeler pædagogerne i 3 grupper: Nogle vil styrke børns muligheder for processuel læring, mens andre vægter at tilgodese klassens samt den enkeltes sociale trivsel, og andre igen prioriterer børns lege- og udfoldelsesmuligheder. Et tilbagevendende spørgsmål for pædagogen er, hvorledes de både kan agere i overensstemmelse med skolens praksis, og samtidig hermed etablere et pædagogisk råderum for sig selv og børnene?

Et af eksemplerne i rapporten viser, hvordan en nystartet pædagog i mødet med skoleverdenen må omforme egne kompetencer og samtidig hermed udvikle nye. Det viser, at pædagogen i helhedsskolen i praksis indtager vekslende positioner, som både bevarer og fornyer skolens virke. Pædagogen befinder sig altså i et krydspres: For at kunne modsvare skolens fagdidaktiske krav og samtidig etablere et pædagogisk råderum for sig selv og børnene, må der ske en væsentlig reorganisering af det pædagogiske arbejde. Der ligger således et betydningsfuldt potentiale i pædagogens indtræden i skoleregi, men også en lang række udfordringer.

Udviklingsperspektiver

Rapporten skitserer nogle pædagogiske udviklingsperspektiver som mulige tiltag for fase to for en styrkelse af pædagogens arbejdsområde- og metoder. Udviklingsperspektiverne er til inspiration for fase to, og kan således ikke forventes at indfries alle sammen, og ej heller at foregå samtidigt.

1. Belysning af ledelsens, lærerens samt børnenes perspektiver på skoledagen

Rapporten afdækker i henhold til Vejle kommunes styregruppes projektbeskrivelse alene et voksent professionsperspektiv for pædagogens arbejde i folkeskolen. Vejle Kommune kan overveje at søge eksterne forsknings- og projektmidler med henblik på at igangsætte en systematisk vidensproduktion om helhedsskolen med to yderligere undersøgelser, som omfatter henholdsvis ledelse og lærer samt børn og forældre i helhedsskolen – herunder en uddybning af det tværfaglige samarbejde mellem pædagog og lærer. Disse forhold er via rapporten alene belyst fra pædagogens perspektiv, og det kan derfor vise sig frugtbart at holde åbent for øvrige aktørers perspektiver. Set i lyset af forestående kommunesammenlægning kan det tillige vise sig nødvendigt at få et bredt overblik over helhedsskolens tilstand på tværs af tidligere kommunegrænser.

2. Drøftelse og afklaring af hvad der forstås ved helhed i børns skoledag anno 2006

Disse overvejelser indskrives i Vejle kommunes børne- og skolepolitik, samtidig med at der udarbejdes en beskrivelse af pædagogens kerneområder i folkeskolen. En sådan beskrivelse lægges efterfølgende ud på skolenet-vejle.dk, og indarbejdes i skolernes introduktionsmateriale til nyansatte pædagoger.

3. Mentorordning for modtagelse af nyansatte pædagoger i helhedsskolen

Med baggrund i rapporten indføres nyansatte i de muligheder, udfordringer og problemstillinger, der ligger for en pædagog i helhedsskolen, og samtidig kan det være med til at styrke den fælles pædagogkultur på den enkelte skole og på tværs af skolerne.

4. Jobrotation af pædagoger mellem kommunens skoler i én bestemt periode af året

Herigennem kan pædagogerne opsamle inspiration fra kommunens eget opland, og samtidig ved selvsyn opleve en anden skolepraksis.

5. Et årligt arrangement til styrkelse af det tværfaglige samarbejde mellem lærere og pædagoger

Forud for hvert arrangement kan oprettes en ønskebrønd, hvor lærere og pædagoger kan komme med forslag til årets tema. Foruden kommunens skoleledelse, lærere og pædagoger kan indbydes eksterne samarbejdspartnere som CVU, fagforeninger samt andre kommuner. Hver skole kan få stillet en informationsbod til rådighed, hvor lærere og pædagoger beretter om erfaringer med det tværfaglige samarbejde. Desuden kan nedsættes en arbejdsgruppe bestående både af pædagoger og lærere med henblik på at foretage en løbende erfaringsopsamling, som fremlægges på efterfølgende års arrangement.

6. Pædagogen sikres deltagelse i skolernes årsplanlægning

Vejle kommune og BUPL kan arbejde for, at der er lovhjemmel for at lærere og pædagoger har fælles bemyndigelse til at udarbejde og godkende den samlede årsplanlægning før effektivering. Desuden kan nyansatte pædagoger, via en kursusrække, introduceres for folkeskolens styrings- og planlægningsredskaber, for at begribe det organisatoriske afsæt for eget arbejde.

7. Samarbejde med CVU om pædagoguddannelsen

CVU opfordres til at integrere folkeskolens historik, lovgivning og organisationsform som en del af et fagmodul i pædagoguddannelsen. Desuden kunne der opfordres til, at både pædagog- og lærerseminarier integrerer det tværfaglige samarbejde omkring årsplanlægningen som en del af de to uddannelsers fælles sigte. På skolenet-vejle.dk kan tillige oprettes et web-link, som formidler organisationsstrukturen for folkeskolen omfattende nationalt og kommunalt niveau.

8. Praktikrapporter lægges ud på skolenet-vejle.dk

Med tilsagn fra studerende i praktik i helhedsskolen kan deres praktikrapporter lægges ud på skolenet-vejle.dk, og samtidig hermed kan etableres et web-baseret debatforum. Med afsæt i samlingen af studerendes praktikrapporter kan Vejle kommune arbejde for at forbedre uddannelsesmæssige og praktikrelaterede forhold for de studerende i samarbejde med CVU og pædagogseminarierne.

9. Kursusrække for pædagoger i helhedsskolen 0.-3. årgang

Der kan etableres en kursusrække specifikt målrettet for pædagoger i helhedsskolen, som både dækker skole og SFO. Udover den faste kursusstab kan udvalgte pædagoger mod tillæg indbydes som gæsteoplægsholder, når deres arbejdsfelt har almen interesse. Herigennem kan der ske brobygning mellem fx special- og normalområdet i folkeskolen. Ved pædagogisk rådsmøde kan sikres en rimelig fordeling af oplægsholdere med henholdsvis pædagog- og lærer-baggrund, således at både fagdidaktiske og pædagogiske temaer tages op til fælles drøftelse.

For yderligere uddybning af de enkelte punkter henvises til selve rapporten, som kan rekvireres på Vejle Kommune, Skoleafdelingen.

Hans Jørgen Hansen
Konsulent i skoleafdelingen
Vejle Kommune

Omslag: Mirsada Oprasic, www.vifin.dk
Layout og opsætning: www.lundgren.dk